

Inlaga

2019-10-29

Handelshögskolans i Stockholm inlaga till Forskningspolitiska propositionen

Handelshögskolan i Stockholm (HHS) vill med denna inlaga ge våra förslag på hur forskningen vid HHS kan stärkas.

HHS roll för Sverige

HHS har sedan instiftandet år 1909 haft en särställning inom den svenska högre utbildningssektorn. Skolan grundades på initiativ av svenskt näringsliv för att, som det står i skolans grundstadga – *”genom vetenskaplig undervisning och forskning befrämja affärsverksamhetens höjande inom landet”*. Översatt till dagens språkbruk innebär detta att HHS finns till för att bidra till att öka Sveriges konkurrenskraft. HHS har även genom åren bidragit till en svensk närvaro inom utbildningssektorn både i Lettland (SSE Riga) och i Ryssland (SSE Russia).

Det är av största vikt för andra länders syn på Sverige – och för den svenska ekonomin – att Sverige har en ledande internationell handelshögskola med stark forskning och egen forskarutbildning. Utan en sådan riskerar Sverige att tappa i konkurrenskraft. HHS bidrar till ”brain gain” till Sverige genom att locka ungdomar som inte bara studerar i Sverige utan även i ovanligt hög utsträckning stannar kvar och arbetar efter slutförda studier. HHS förhindrar också ”brain drain” från Sverige genom att attrahera ungdomar som annars skulle sökt sig utomlands. Många av HHS studenter historiskt blivit och blir alltjämt ledare inom privat såväl som offentlig sektor.

I den globala värld som Sverige befinner sig i, bidrar HHS med att attrahera internationella toppstudenter, träna dessa i den svenska affärs- och samhällskulturen och därefter hjälpa dem att bli del av de inhemska och utländska delarna av svenskt närings- och samhällsliv. Dessa alumner blir goda ambassadörer för Sverige och en internationell kulturell ”brygga” under hela sitt yrkesverksamma liv. För att behålla sin konkurrenskraft behöver Sverige och svenska företag denna typ av kompetens

Den internationella konkurrensen inom ”business school”-sektorn hårdnar för varje år: det finns idag fler än 13,000 business schools i världen. HHS hävdar sig fortfarande väl i denna konkurrens. Våra utbildningar placerar sig högst i Norden i Financial Times rankingar och inom finansforskning är vi en av de ledande i Europa. Men konkurrensen hårdnar, både om duktiga studenter och

skickliga forskare, och rätt resurser krävs om HHS skall kunna fortsätta att bidra till ett konkurrenskraftigt kunskaps-Sverige.

Internationalisering vid HHS

För att kunna hävda sig i den internationella konkurrensen driver HHS sedan mer än ett decennium en process för ökad internationalisering. Lärosätet har omvandlats från ett svenskt lärosäte med internationella inslag till ett internationellt lärosäte i Sverige.

Eftersom HHS har som ambition att ”internationalize on campus” är vår regel att anta 50% internationella studenter på master-nivå. Från och med nästa läsår antar vi även internationella studenter på bachelor-nivå, inledningsvis dock en betydligt lägre andel. Doktorandprogrammen är sedan länge internationella, och vi tror att vi därmed blir det första lärosätet i Sverige som internationaliserat alla program på samtliga nivåer.

HHS fick, som enda lärosäte i Sverige, högsta betyget när STINT 2016 införde en utvärdering av svenska lärosätens internationalisering, och vi har fått detta betyg varje år sedan dess.

HHS finansiella modell

HHS och svenska statens relation regleras via ett avtal som ger ett bidrag ”för utbildning och forskning”. Avtalet är baserat på antalet helårsstudenter och ger HHS 82 miljoner för utbildning av 1600 helårsstudenter. Detta är något mindre än de 85 miljoner som HSS skulle ha erhållit om vi erhållit samma ramanslag som statliga lärosäten får. Man kan alltså säga att avtalet i praktiken ger en ersättning för utbildningen, men därutöver inget extra till forskningen.

2015 inbjöds Handelshögskolan i Stockholm (HHS) att ge ett inspel till den forskningspolitiska propositionen. HHS önskan var att lärosätet skulle ges ett basanslag för forskning och forskarutbildning i nivå med jämförbara lärosäten. Så skedde inte, men HHS kom att från 2018 få ett mindre ramanslag för att stärka forskningen och forskningsanknytningen i utbildningen. Idag uppgår det anslaget till 12,8 miljoner kronor årligen. Dessa 12,8 miljoner utgör således statens hela basfinansiering av forskning och utbildning på forskarnivå. För ett forskningsintensivt lärosäte som HHS, där nästan all fakultet forskar minst 50% av arbetstiden, är detta ett blygsamt belopp. (Enligt UKÄ:s statistik har endast fyra lärosäten lägre basanslagsbelopp: Ersta Sköndal Bräcke, Sophiahemmet, Röda Korset, och Enskilda Högskolan. Räknat per capita – forskande och undervisande personal med forskarexamen, FTE – hamnar HHS före endast Ersta Sköndal Bräcke och Enskilda Högskolan.) Därtill skall läggas att HHS numera är momspliktig och att därmed mer än 11 miljoner kronor årligen återgår till staten i form av moms.

Ännu i slutet av 1970-talet utgjorde statens bidrag 40% av HHS hela finansiering. Idag har statens andel sjunkit till under 20%.

I en svensk jämförelse är alltså HHS finansiella förutsättningar beskurna. I en internationell jämförelse blir finansieringen än mer utmanande. HHS finansiella modell gör det svårt för oss att matcha våra internationella konkurrenter. På

utbildningssidan gör svensk lagstiftning det omöjligt att ta ut studieavgifter för våra akademiska utbildningsprogram på kandidat- och masternivå (utom för utomeuropeiska studenter). På forskningssidan medför frånvaron av basanslag för forskning att vår internationella konkurrenssituation ytterligare försämras. Våra fonderade medel når inte en avkastning som möjliggör en tillväxt som tillnärmelsevis motsvarar de ökande finansieringsbehoven. De finansieringskällor som då återstår är donationer och medel från forskningsfinansiärer.

Basfinansieringen är viktig för sektorn som helhet och HHS största utmaning under de rådande förutsättningarna i Sverige. Bristen på tillräcklig basfinansiering innebär en kraftig begränsning för HHS utveckling och långsiktiga överlevnad. Att få basanslag från icke-statliga källor blir allt svårare i takt med att de stora stiftelserna professionaliseras, blir mer strategiskt inriktade och dessutom bygger sin verksamhet kring de statliga lärosätenas finansieringsmodell.

HHS externa finansiering är nästan alltid öronmärkt för specifika syften och allt fler externa forskningsfinansiärer kräver medfinansiering. Samfinansierade projekt, såsom STINT-projekt eller Wallenberg Academy Fellows-programmet, kräver medfinansiering från HHS "basanslag". Här ligger det stora problemet: HHS har nästan inga sådana basanslag. Eftersom nästan alla medel är öronmärkta (exempelvis donationsprofessurer där inriktningarna är klart specificerade i donationerna) så är HHS kraftigt bakbunden när det gäller hur verksamheten kan utvecklas. HHS har lyckats att få betydande bidrag till satsningar inom exempelvis finans och hållbarhet, men de är kortsiktiga och innebär en risk för skolan på lång sikt: HHS tar på sig kostnader, inrättar professorer, etc., trots att finansieringen är klart avgränsad i tid. HHS är också i stort behov av basfinansiering till forskningsinfrastruktur, såsom IT och bibliotek.

HHS förslag

HHS föreslår att basfinansiering för forskningen och forskarutbildningen tillförs HHS exempelvis genom att

- beloppet i avtalet med staten höjs
- det extra ramanslaget för forskning höjs
- HHS ges momskompensation

Lars Strannegård

Rektor
Handelshögskolan i Stockholm